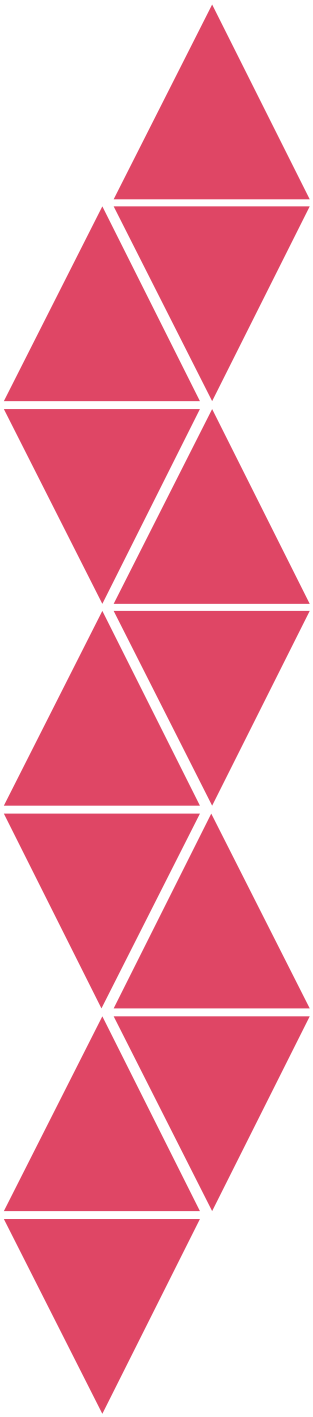
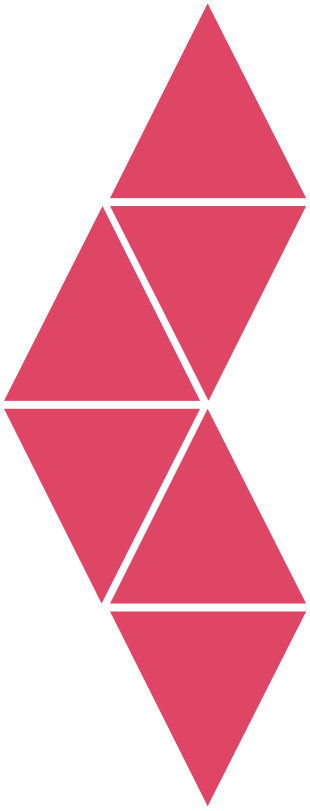
INNDRIVELSE AV PENGEKRAV

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelptiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Oslo, juni 2017

Anne-Marie Gulichsen
Åshild Marie Vige
Guro Thorsdalen Wik
Emilie Hulthin

Sist revidert Oslo, april 2018.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING 3
1.1 Brosjyrens formål 3
2.0 INNDRIVELSE AV PENGEKRAV 3
2.1 Hva er et pengekrav 3
2.2 Når den andre ikke betaler 4
3.0 TVANGSGRUNNLAG 4
3.1 Alminnelige tvangsgrunnlag 5
3.2 Særlige tvangsgrunnlag 5
4.0 HVORDAN FÅ ET SÆRLIG TVANGSGRUNNLAG 6
4.1 Eksigibelt gjeldsbrev 6
4.2 Skriftstykke 9
5.0 INNDRIVELSE MED ET SÆRLIG TVANGSGRUNNLAG 11
5.1 Varsel om tvangsfullbyrdelse 11
5.2 Innsigelser fra skyldner 11
5.3 Begjæring om utlegg 12
5.4 Hva kan det tas utlegg i? 13
5.5 Hva kan det ikke tas utlegg i? 13
6.0 INNDRIVELSE MED ET ALMINNELIG TVANGSGRUNNLAG 14
6.1 Særlig varslingsregel 14
7.0 FORLIKSRÅDET 15
7.1 Varsel etter tvisteloven § 5-2 16
7.2 Forliksklage 16
8.0 FORELDELSE 17
9.0 HVA KOSTER DET? 18
9.1 Hva er et rettsgebyr? 19
10.0 HVEM KAN DU TA KONTAKT MED? 19
10.1 Namsmannen i ditt distrikt 19
10.2 Juridisk rådgivning for kvinner 19

1.0 INNLEDNING

1.1 Brosjyrens formål

Vårt mål med denne brosjyren er å gi en kortfattet fremstilling av juridiske spørsmål som er aktuelle i forbindelse med inndrivelse av pengekrav. Formålet med brosjyren er å gjøre leseren i stand til å kreve betaling fra en som skylder penger.

Reglene kan være kompliserte. Vi håper likevel at denne brosjyren vil være til hjelp for å forstå hvordan man kan gå frem for å få tilbake penger fra en som ikke vil betale tilbake det han eller hun skylder, og hvordan man kan få hjelp fra det offentlige med å kreve inn pengene.

Brosjyren er skrevet i du-form. Noen steder bruker vi Neda og Lise som eksempel. Lise skylder Neda penger og vi vil vise hvordan Neda kan gå frem for å få pengene sine tilbake fra Lise.

2.0 INNDRIVELSE AV PENGEKRAV

2.1 Hva er et pengekrav?

Kreditor og debitor

Hvis en annen skylder deg penger, har du et pengekrav mot den personen. Den andre har gjeld. Du som har krav på penger er *kreditor*. Den som skylder penger er *debitor* eller *skyldner*. Dere er *motpart* til hverandre.

Pengekravet kan komme fra et lån, eller det kan ha oppstått på annen måte.

2.2 Når den andre ikke betaler

Tvang

Hvis et pengekrav ikke betales frivillig, kan du som har et krav få hjelp av *namsmyndighetene* til å inndrive kravet med tvang.

Namsmannen
Tingretten
Namsfogden

Namsmyndighetene er namsmannen og tingretten. I noen større byer kalles namsmannen for namsfogden.

Veilednings-plikt

JURK bemerker at namsmyndighetene har plikt til å veilede deg. Du kan derfor ta kontakt med namsmyndighetene for spørsmål om inndrivelse av pengekrav.

3.0 TVANGSGRUNNLAG

Før namsmyndighetene kan inndrive et pengekrav for deg, må du ha et *tvangskraftig tvangsgrunnlag*. Man skiller mellom *alminnelige* og *særlige* tvangsgrunnlag.

Tvangskraft

Tvangskraft innebærer at kravet er forfalt (at betalingsfristen har gått ut), og at skyldneren ikke har oppfylt sin forpliktelse.

Eksempel

Neda og Lise har en avtale som sier at Lise må betale det hun skylder innen 1. januar 2018. Lise har ikke betalt innen denne fristen. Neda sitt krav har dermed forfalt og Lise har ikke oppfylt sin forpliktelse. Dette betyr at Neda sitt krav er tvangskraftig.

3.1 Alminnelige tvangsgrunnlag

Avgjørelse fra domstolene

De *alminnelige tvangsgrunnlagene* er for eksempel en dom eller et rettsforlik. Et alminnelig tvangsgrunnlag kan normalt inndrives med hjelp fra namsmyndighetene selv om motparten har innsigelser mot kravet. En innsigelse betyr at motparten sier seg uenig i kravet.

Innsigelse Eksempel

Har Neda og Lise vært i forliksrådet og fått en dom som sier at Lise skal betale Neda 10 000 kroner, er dommen et alminnelig tvangsgrunnlag. Dette kan namsmyndighetene bruke til å kreve penger fra Lise, selv om Lise ikke er enig i at hun skylder penger til Neda. Les mer om forliksrådet under, eller i JURKs brosjyre «Forliksrådet».

3.2 Særlige tvangsgrunnlag

Utenfor domstolene

Særlige tvangsgrunnlag er for eksempel et *eksigibelt gjeldsbrev* eller et *skriftstykke*. Dette kan du lese mer om under.

Et særlig tvangsgrunnlag kan du skaffe deg uten hjelp fra rettsapparatet. Dette kan derfor gjøre inndrivelsesprosessen mer effektiv i de tilfellene der motparten ikke har sagt seg uenig i kravet.

4.0 HVORDAN FÅ ET SÆRLIG TVANGSGRUNNLAG

4.1 Eksigibelt gjeldsbrev

Hva er et gjeldsbrev?

Et *gjeldsbrev* er et dokument som sier at en person skylder penger til en annen.

Eksigibelt gjeldsbrev

At gjeldsbrevet er *eksigibelt* betyr i hovedsak at det er skrevet i gjeldsbrevet at gjelden kan inndrives uten søksmål.

For at et eksigibelt gjeldsbrev skal være et tvangsgrunnlag må visse vilkår være oppfylt.

Skriftlig

Betale penger

For det første må gjeldsbrevet inneholde et skriftlig løfte som sier hvor mye skyldneren skal betale til den andre parten.

For det andre må betalingsløftet ikke være betinget av et motløfte. Står det for eksempel i dokumentet at betaling skal skje mot levering av et parti varer, er det ikke et gjeldsbrev.

Inndrives uten søksmål

Til sist må det stå i gjeldsbrevet at gjelden kan inndrives uten søksmål. Skyldneren må undertegne gjeldsbrevet med to myndige vitner tilstede. Vitnene må også signere.

Vitner

Eksempel

Hvis Neda og Lise lager et eksigibelt gjeldsbrev, må det stå at Lise skal betale Neda 10 000 kroner og at gjelden kan inndrives uten søksmål. De må også få to venner eller andre de kjenner til å skrive under på at de har sett at Neda og Lise har skrevet under.

Står det i gjeldsbrevet at Neda skal gi Lise et smykke mot at Lise betaler henne 10 000 kroner, er det ikke et gjeldsbrev.

På neste side kan du se et eksempel på hvordan et eksigibelt gjeldsbrev kan se ut.

Gjeldsbrev

Skyldner:

Undertegnede (fullt navn): Fødselsnummer/org.nr:

Adresse: Postnr./-sted:

Erkjenner herved å skylde til:

Kreditors navn: Fødselsnummer/org.nr:

Adresse: Postnr./-sted:

Nedstående beløp:

Hovedstol: Kr.

Renter: Kr.

Totalt: Kr.

Forsinkelsesrenter kan kreves i henhold til Lov om renter ved forsinket betaling m.m. (forsinkelsesrenteloven) § 2.

Hele gjeldsbeløpet er forfalt til betaling og kan inndrives uten søksmål etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2, første ledd, bokstav (a).

Underskrift:

Sted Dato Skyldners signatur

For at gjelden skal kunne inndrives uten søksmål må underskriften være bekreftet av 2 vitner som er myndige og er bosatt i Norge (fødselsdato og adresse oppgis) eller av norsk dommer, notarius publicus (norsk eller utenlandsk), lensmann, lensmannsbetjent, namsmann eller namsmannsfullmektig godtatt av namsretten, forliksmann, advokat, eller en advokatfullmektig, statsautorisert eller registrert revisor, autorisert eiendomsmegler, inkassobevillingshaver som er i tjeneste hos inkassator.

1. vitneunderskrift 2. vitneunderskrift

[Gjentas med blokkbokstaver] [Gjentas med blokkbokstaver]

Fødselsdato: Fødselsdato:

Adresse: Adresse:

4.2 Skriftstykke

Skriftlig dokument

Et særlig tvangsgrunnlag kan være et *skriftstykke*. Et skriftstykke er et skriftlig dokument hvor det står hva som er kravets grunnlag og størrelse. Det vil si et dokument som sier hvor mye du mener at den andre skylder deg og hva denne gjelden stammer fra, for eksempel at du har lånt den andre penger.

Du kan sende dette dokumentet til den som skylder deg penger og be skyldneren om å betale.

Påkrav

Et skriftstykke kan for eksempel være et påkrav (betalingsoppfordring) eller en faktura. Elektroniske dokumenter, for eksempel en e-post, vil normalt ikke være et skriftstykke, med mindre skyldneren uttrykkelig har godtatt elektronisk kommunikasjon.

På neste side ser du et eksempel på et påkrav som oppfyller vilkårene til å være et skriftstykke. Påkravet oppfyller også vilkårene til å være et tvistevarsel etter tvisteloven § 5-2.

Navnet til skyldneren, YY
Adresse

Sted, [dato]

PÅKRAV OG TVISTEVARSEL ETTER TVISTELOVEN § 5-2

Begrunnelse for kravet

Jeg, XX, inngikk 00.00.00 en avtale med deg, YY, om … [fyll ut begrunnelsen for kravet, typisk skriftlig avtale].

Oppfordring om innfrielse av gjelden

Jeg, XX, krever kroner 0000. Beløpet bes overført til min konto … straks, og senest innen 3 – tre – uker fra dette brevs dato.

Uteblir betalingen, vil det påløpe renter etter forsinkelsesrenteloven § 2. Videre vil rettslige skritt vurderes og ytterligere omkostninger bli belastet deg. *(Du kan bruke denne nettsiden for å regne ut renter og legge dette ved påkravet: https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/renter/kalkulator-for-forsinkelsesrenten/id475428/)*

Jeg bemerker at brevet anses som et tvistevarsel, jf. tvisteloven § 5-2. Jeg ber deg ta stilling til kravet og grunnlaget som fremkommer av dette brevet, og gi meg snarlig tilbakemelding.

Jeg forbeholder meg retten til å komme med ytterligere bemerkninger og krav i saken.

XX (Ditt navn + signatur)

Vedlegg: som anført

5.0 INNDRIVELSE MED ET SÆRLIG TVANGSGRUNNLAG

5.1 Varsel om tvangsfullbyrdelse

Nytt brev, et § 4-18 varsel

Hvis skyldneren ikke betaler innen forfallsdatoen i betalingsoppfordringen eller gjeldsbrevet, er det neste steget i inndrivelsesprosessen å sende et nytt skriftlig varsel til skyldneren om at kravet vil bli tvangsinndrevet. Dette varselet må oppfylle vilkårene i tvangsfullbyrdelsesloven § 4-18.

Tvangskraft

Det innebærer at skyldneren i varselet skal gis en betalingsfrist på minst to uker, og beskjed om at tvangsfullbyrdelse vil bli begjært hvis betaling ikke mottas. Når varselet er sendt og skyldneren har oversittet fristen, kan du få hjelp fra namsmyndighetene til å inndrive pengekravet ditt med tvang.

Eksempel

Hvis Neda har sendt et påkrav og Lise ikke har betalt, kan Neda sende et § 4-18 varsel. Lise får beskjed om å betale innen to uker og at hvis hun ikke gjør det, vil Neda be namsmyndighetene om hjelp til å få pengene med tvang. Betaler ikke Lise i løpet av de to ukene, har Neda et tvangskraftig tvangsgrunnlag. Da kan Neda be namsmyndighetene om hjelp til å få pengene med tvang.

5.2 Innsigelser fra skyldner

Hvis den andre er

Namsmyndigheten kan ikke inndrive et skriftstykke hvis skyldneren kommer med innsigelser mot kravet.

uenig

Saken avsluttes eller tas til forliksrådet

Hvis namsmyndigheten mottar innsigelser fra skyldneren, vil saken enten avsluttes eller tas inn for forliksrådet (se under). Ved *begjæring om utlegg* bør du derfor si ifra hvis du ønsker forliksrådsbehandling ved innsigelser.

Hvis det fremmes innsigelser, må du altså gå veien om forliksrådet for å skaffe deg et alminnelig tvangsgrunnlag ved dom eller forlik. Hvis skyldneren kommer med innsigelser før kravet er sendt til namsmyndigheten, kan det derfor være både kostnads- og tidsbesparende å ta saken for forliksrådet med en gang.

5.3 Begjæring om utlegg

Når det foreligger et tvangskraftig tvangsgrunnlag kan kravet inndrives med tvang (tvangsfullbyrdes) ved at du sender kravet ditt til namsmyndigheten. Dette kalles begjæring om utlegg.

Skriftlig og muntlig begjæring

Begjæringen skal leveres til namsmyndigheten i skyldnerens distrikt, enten skriftlig eller muntlig. Hvis du fremsetter begjæringen muntlig, skrives den ned av namsmyndigheten og undertegnes av deg.

Eksempel

Neda må sende en begjæring til namsmyndigheten i det distriktet der Lise bor. Hvis Neda drar til namsmyndigheten og forteller dem om kravet sitt, skal de skrive ned det hun forteller og så må Neda underskrive med navnet sitt.

Elektronisk

Du kan laste ned elektronisk skjema for begjæring om

skjema utlegg (utleggskravsmål) på politiets nettside: www.politiet.no/tjenester/namsmann-og-forliksrad/Sende-utleggsbegjering/

5.4 Hva kan det tas utlegg i?

Lønn, hus, hytte, bil Namsmyndigheten kan beslutte å ta utlegg i skyldnerens formuesgoder, som for eksempel lønn, fast eiendom eller bil.

Utleggstrekk Hvis det tas utlegg i skyldneres lønn, kalles dette utleggstrekk.

Utleggspant Hvis det tas utlegg i fast eiendom eller bil (et formuesgode), betyr det at kravet ditt blir sikret med *utleggspant*. Når du har utleggspant i et formuesgode, vil du få penger når formuesgodet selges. Som panthaver har du anledning til å begjære formuesgodet tvangssolgt.

5.5 Hva kan det ikke tas utlegg i?

Beslagsfrie eiendeler Enkelte eiendeler er beslagsfrie. Det betyr at namsmyndigheten vanligvis ikke kan ta utlegg i disse eiendelene. Dette gjelder for eksempel enkelte personlige eiendeler som klær og andre ting til personlig bruk. Hvis skyldneren eller noen i hans eller hennes husstand har en sykdom eller er ufør, skal det tas rimelig hensyn til det.

Livsopphold Videre vil namsmyndigheten ikke kunne ta utlegg i skyldneren sine penger hvis de er nødvendige til livsopphold.

Penger til livsopphold er det man trenger til å dekke nødvendige utgifter til for eksempel mat og kollektivtransport. Det er det offentlige som bestemmer beløpet til livsopphold. Dette kalles livsoppholdssatser.

Boutgifter

Utgifter til bolig, som for eksempel husleie, kan man også beholde i tillegg til livsoppholdssatsen.

«Intet til utlegg»

Hvis namsmyndigheten ikke finner noe å ta utlegg i, kalles dette *intet til utlegg*. Det er viktig å merke seg at selv om det er intet til utlegg, vil begjæringen om utlegg virke fristavbrytende. Det betyr at kravet ikke blir foreldet før det har gått 10 år og du kan få hjelp av namsmyndigheten til å inndrive kravet i løpet av denne perioden. Les mer om foreldelse under punkt 8.

Nye 10 år

Her kan du lese mer om hva det kan tas utlegg i og hvordan det gjøres:
www.politiet.no/tjenester/namsmann-og-forliksrad/

6.0 INNDRIVELSE MED ET ALMINNELIG TVANGSGRUNNLAG

Hvis skyldneren ikke betaler innen betalingsfristen i for eksempel dommen eller rettsforliket, kan du sende en begjæring om utlegg til namsmyndigheten.

6.1 Særlig varslingsregel

Hvis det ikke er begjært tvangsfullbyrdelse innen ett år etter at betalingsfristen i dommen eller rettsforliket gikk ut, må du sende et varsel til skyldneren hvor du forteller skyldneren at du vil tvangsinndrive pengene

hvis han eller hun ikke betaler innen to uker. Hvis skyldner ikke betaler i løpet av disse to ukene, kan du sende en begjæring om tvangsfullbyrdelse til namsmyndigheten. Se punkt 5.1 for mer informasjon om slikt varsel.

Eksempel Hvis Lise ikke har betalt pengene til Neda som en dom fra forliksrådet sier at hun skal betale, og Neda bruker mer enn ett år på å ta saken til namsmyndigheten, må Neda sende et varsel til Lise. Hvis Lise ikke betaler, kan Neda sende en utleggsbegjæring til namsmyndigheten når to uker er gått.

7.0 FORLIKSRÅDET

Forliksrådet er en type domstol. Forliksrådet er et møtested for folk som er uenige om noe, for eksempel betaling av penger. Det finnes forliksråd i hele Norge.

Hvis dere blir enige i forliksrådet, kan dere lage en avtale. En slik avtale kalles et rettsforlik. Hvis dere ikke blir enige om en avtale, kan forliksrådet i enkelte tilfeller avsi en dom.

Har det kommet innsigelser mot kravet må du klage skyldneren inn for forliksrådet for å få et alminnelig tvangsgrunnlag gjennom dom eller forlik.

Hvis du tror at skyldneren vil fremme innsigelser mot kravet kan det være lurt å klage saken inn til forliksrådet før du spør namsmyndigheten om hjelp.

Eksempel Sier Lise at hun er uenig i kravet, må Neda ta saken til forliksrådet. Hvis Neda tror at Lise vil si at hun er

uenig i kravet, kan hun velge å sende en klage til forliksrådet, for å spare tid.

7.1 Varsel etter tvisteloven § 5-2

Skriftlig varsel til skyldneren

Før forliksklagen sendes inn til forliksrådet, skal skyldneren som hovedregel få et varsel om at saken vil tas inn for forliksrådet. Et slikt varsel må oppfylle kravene i tvisteloven § 5-2.

Hvis skyldneren ikke har betalt kravet innen fristen i tvistevarselet, kan saken klages inn for forliksrådet.

JURK bemerker at et påkrav gjerne utformes slik at det også oppfyller kravene til tvistevarsel etter tvisteloven § 5-2. JURKs påkravsmal (se side 10) oppfyller kravene til tvistevarsel etter tvisteloven § 5-2.

Eksempel

Før Neda kan sende inn en klage til forliksrådet må hun sende et varsel til Lise. Hvis hun har sendt et påkrav som også oppfyller kravene til et varsel etter tvisteloven § 5-2, trenger hun ikke å sende flere brev til Lise, men kan sende inn en forliksklage med en gang.

7.2 Forliksklage

Hovedregel

En forliksklage behandles normalt av forliksrådet som befinner seg i skyldnerens kommune. En forliksklage kan leveres skriftlig, eller muntlig ved personlig oppmøte.

Du kan lese om hva en forliksklage bør inneholde i JURKs brosjyre «Forliksrådet». Du kan også kontakte

forliksrådet for mer informasjon.

8.0 FORELDELSE

Det finnes regler om foreldelse i foreldelsesloven.

Hva betyr foreldelse?

At et pengekrav foreldes, betyr at pengene i utgangspunktet ikke lenger kan kreves tilbake fordi det har gått for lang tid. Foreldelse hindrer ikke en person i å forsøke å kreve beløpet fra skyldneren på egenhånd, men det har den virkning at kravet ikke lenger kan inndrives ved hjelp av namsmyndigheten.

Normal foreldelses-frist

Den alminnelige foreldelsesfristen for pengekrav er tre år. Dette betyr at du må inndrive kravet senest tre år etter den dag da du tidligst hadde rett til å kreve pengene. Hvis kravet stammer fra pengelån eller gjeldsbrev, er imidlertid foreldelsesfristen 10 år.

Utvidet frist

Avbryte fristen

Hvis du har et tvangsgrunnlag, avbrytes foreldelsesfristen ved begjæring om tvangsfullbyrdelse, for eksempel ved begjæring om utlegg. Fristen avbrytes også ved å sende inn forliksklage til forliksrådet. Ved dom, forlik eller avgjørelse fra namsmyndigheten, løper en ny foreldelsesfrist på 10 år.

Eksempel

Neda må kreve tilbake pengene sine fra Lise før det har gått tre år, med mindre kravet til Neda kommer fra et pengelån eller Lise har skrevet under på et gjeldsbrev. For å forhindre at kravet blir foreldet, kan Neda sende en begjæring om utlegg til namsmyndigheten eller sende inn en forliksklage.

Erkjennelse

Foreldelsesfristen kan også avbrytes ved at skyldneren

fra skyldner erkjenner kravet, for eksempel ved løfte om betaling eller ved å betale renter. JURK bemerker at det er lurt å ha et løfte om betaling skriftlig.

Eksempel Hvis Lise lover å betale pengene hun skylder, eller hvis hun betaler renter, begynner fristen å løpe på nytt. Neda får da mer tid til å kreve tilbake pengene sine.

9.0 HVA KOSTER DET?

Saksomkostninger Tvangsfullbyrdelse kan føre til at du må betale saksomkostninger, det vil si at du må betale penger i prosessen med å inndrive pengekravet.

En oversikt over de vanligste saksomkostningene finner du under.

Saksomkostningene skal i utgangspunktet dekkes av skyldneren når kreditor (saksøkeren) krever det. Der det tas utlegg eller tvangssalg gjennomføres, vil saksomkostningene som hovedregel kunne kreves erstattet sammen med hovedkravet. Kostnadene kreves som hovedregel inn i etterkant av inndrivelsesprosessen.

Saksomkostninger i forliksrådet Den som klager en sak inn for forliksrådet må betale rettsgebyret. Hvis rettsgebyret tas med som en saksomkostning man krever erstattet i forliksklagen, kan skyldneren bli dømt til å erstatte utgiften.

Hjelp fra JURK JURK kan etter en konkret vurdering bistå med inndrivelse av pengekrav.

Hvis det må betales rettsgebyr i saken, må du på

forhånd betale pengene inn til vår klientkonto.

9.1 Hva er et rettsgebyr?

Et rettsgebyr er et grunngebyr som må betales av den som går til sak eller anker en rettsavgjørelse. Fra 1. januar 2018 er et rettsgebyr (1R) kroner 1 130.

Under finner du en oversikt over de gjeldende rettsgebyrene fra 1. januar 2018. JURK bemerker at satsene endres hvert år.

Begjæring om utlegg

Ved begjæring om utlegg må du betale et rettsgebyr på kroner 1 921 (1R x 1,7).

Behandling i forliksrådet

Som hovedregel koster det ett rettsgebyr på kroner 1 130 (1R) å sende forliksklage til forliksrådet.

10.0 HVEM KAN DU TA KONTAKT MED?

10.1 Namsmannen i ditt distrikt

Namsmannen i ditt distrikt kan du finne ved å ringe 02800 eller gå inn på politiet sine hjemmesider: www.politiet.no/om/organisasjonen/sarorganene/namsmann/

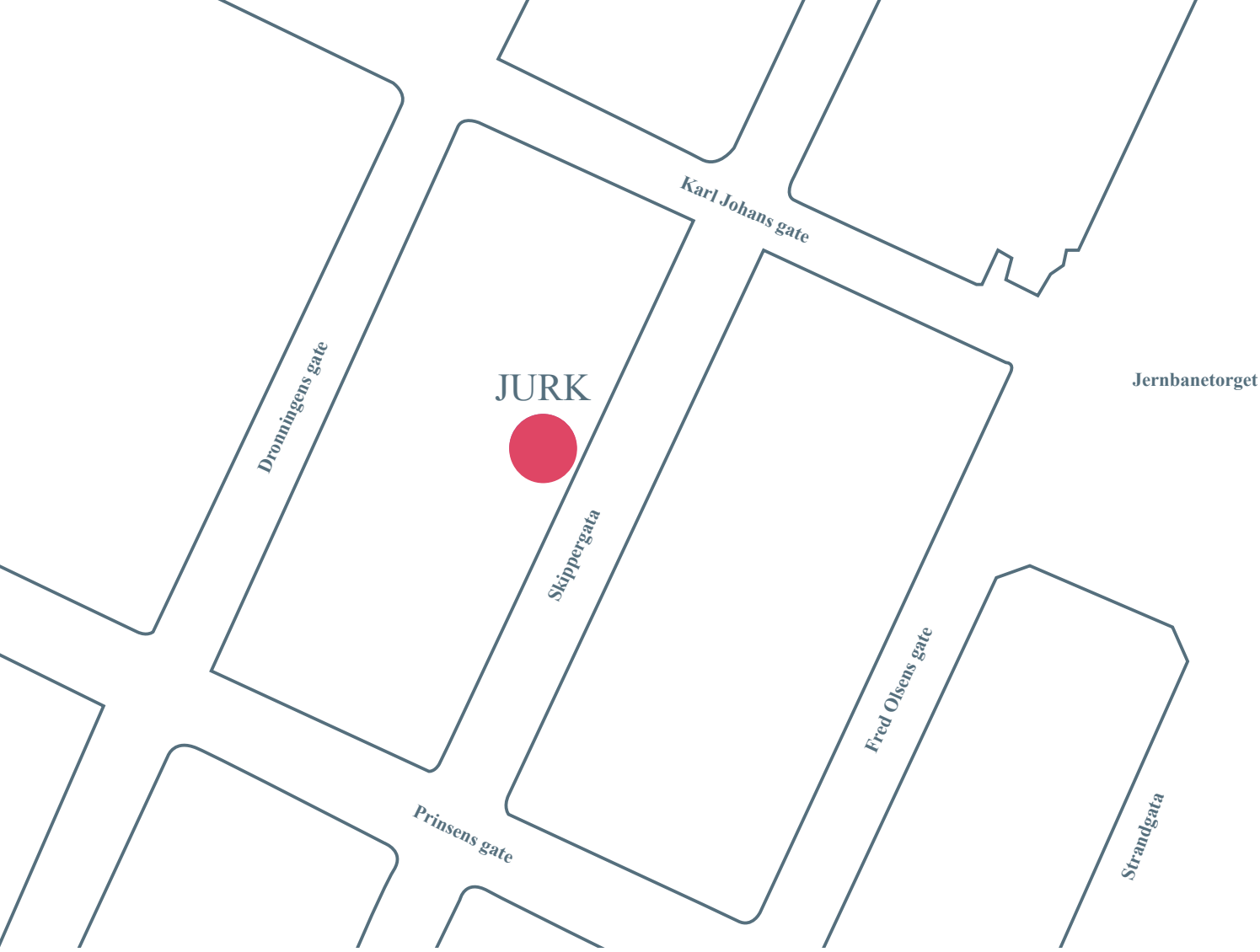
10.2 Juridisk rådgivning for kvinner

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som

kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Du kan ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo.

Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk! Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak!»

KONTAKT OSS

Telefon:
22 84 29 50

Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo

www.jurk.no